

muzejní

TRŮJLÍSTEK

ČASOPIS MUZEA V BRUNTÁLE

1/2022

zvede vás na

MUZEJNÍ NOC 2022

fenomén

Cyklistika

Milí čtenáři,

právě v tuto chvíli pročítáte první řádky zcela nového magazínu, který pro Vás budeme, zatím s čtvrtletní pravidelností, připravovat.

Muzeum v Bruntále si v posledních dvou letech, stejně jako mnozí další, prošlo nelehkým obdobím, kdy řada aktivit, které jsme tak rádi realizovali a se zápletem sobě vlastním připravovali právě pro Vás, naše příznivce, byla velice omezena nebo zcela pozastavena. Snažili jsme se dát o sobě a naší činnosti vědět alespoň prostřednictvím účtů na sociálních sítích, to se ale nedostalo třeba k seniorům a rozhodně to nenahradilo osobní setkávání v rámci výstav, přednášek, jarmarků, divadelních představení a dalších. Věřte, že já i mí kolegové jsme v době této nedobrovolné izolace pracovali, abychom pro Vás vytvořili pestrou nabídku na dobu, kdy pomínou nepříjemná omezení společenského života a my se snad zase vrátíme k normálu.

Jste zvědaví, co můžete od našeho „TROJLÍSTKU“ očekávat? Budeme se snažit, aby každé číslo bylo bohaté a obsahovalo jak zajímavosti z historie, tak současnosti, seznámilo Vás s jednotlivými oblastmi činností v našem muzeu, pozvalo Vás na akce pořádané na zámku v Bruntále, hradě Sovinci a kosárně v Karlovicích.

A také aby Vám umožnilo nahlédnout i do návštěvníkům skrytého zázemí muzea, jako např. na konzervátorské pracoviště nebo k archeoložce. Určitě Vám postupně představíme stávající i nově příchozí kolegy, prostě všechny, kteří se podílejí na přípravě aktivit a provozu památek, o které pečujeme. Čeká Vás toho ale mnohem více!

Náš muzejní TROJLÍSTEK si budete moci vyzvednout v tištěné formě na pokladně bruntálského zámku. Upřednostňujete-li však elektronickou verzi, budete jej mít k dispozici na našich webových stránkách www.mubr.cz, případně se k jeho odběru můžete přihlásit na adrese j.lesakova@mubr.cz a my Vám jej vždy zašleme rovnou na Váš email. Na tentýž email pak můžete zasílati Vaše případné náměty a poznámky.

Tak přeji příjemné počtení a těším se na osobní setkání, třeba hned na tradičním velikonočním jarmarku, který proběhne 9. dubna na bruntálském zámku!

Ema Havelková
ředitelka Muzea v Bruntále

POZVÁNKA

MUZEUM BRUNTÁL

6. 5. 2022 – Muzejní noc

Celorepubliková akce, konaná u příležitosti Mezinárodního dne muzeí. Muzejní noc bude probíhat od 17 do 22 hodin. Čeká Vás vernisáž výstavy „Fenomén cyklistika“, swingový koncert, komentované prohlídky výstav, noční prohlídky zámecké expozice a další doprovodný program. (Pro velký zájem doporučujeme si noční prohlídky zámecké expozice předem rezervovat, 554 717 949).

Výstava „Fenomén cyklistika“ vypráví poutavý příběh bicyklu a počátků cyklistiky v Moravskoslezském kraji. Ve velké i malé výstavní síni budou vystaveny unikátní sbírky historických kol, odrážedel, vysokých a plášťových kol z celého světa. Rozsáhlá sbírka historických závodních kol je doplněna také o technické zajímavosti jednotlivých součástek, sbírku svítilen, zvonků a kuriozit.

Jana Lesáková

HRAD SOVINEC

15. - 18. 4. 2022 Velikonoce

Přijměte prosím pozvání na Velikonoce na hradě Sovinci. Kromě tradičních prohlídek s průvodcem na Vás čeká bohatý program na pátém hradním nádvoří. Vystoupí zde nejen šermířské skupiny Adorea a Memento Mori, ale také půvabné Perchty von Bladen se svými historickými tanci. O zábavu návštěvníků každého věku se postará kejklíř a žonglér Křupíno a děti zde čeká tradiční sovinecký rébus. Nejen o dravých ptácích Vás poučí Ondra ze záchranné stanice Hluk - Pateřín.

V pátek 15. dubna v 15 hodin proběhne slavnostní vernisáž výstavy „??? ... 12! Udeřila dvanáctá“ uměleckého kováře a sochaře Ondřeje Gély.

Michal Koutný

ZÁMEK BRUNTÁL

Obnovená obrazárna obohatí zámecké interiéry

Zimní měsíce tradičně využívají muzejní pracovníci k údržbě, úpravám i inovativním pracím v instalovaných interiérech zámku v Bruntále. Proto můžeme představit široké veřejnosti obohacené reprezentativní prostory v průřezu uměleckých slohů a stylů několika staletí a seznámit zájemce o prohlídku našeho zámku s pečlivě vybranými artefakty, které často ukrývalo příšeří depozitářů. Návštěvníci, kteří znají základní podobu tzv. prohlídkového okruhu, jistě přivítají návrat k osvědčenému směru prohlídky zámeckých prostor. Z velkolepě komponovaného schodiště vstoupíme do audienčního sálu spojeného s kapitulním sálem, který na nás zapůsobí reprezentační nádherou a okázalostí řádu německých rytířů. Poté zamíříme do komnat spojených s užíváním piana nobile – čestného patra v různých podobách od umění dálného Orientu až po prostory určené k zábavě nebo odpočinku. Ohromí nás velkolepý, prostorný a skvěle upravený hlavní sál, zamíříme dále k hracímu salonu, salonkům či ložnici a jídelně. První část prohlídky vrcholí v působivých prostorách zámecké knihovny. Celou cestu absolvují návštěvníci ve skupině pod vedením zkušených průvodců, od nichž se dozví nejen informace k jednotlivým instalacím, ale také množství zajímavostí spojených s životem na bruntálském zámku.

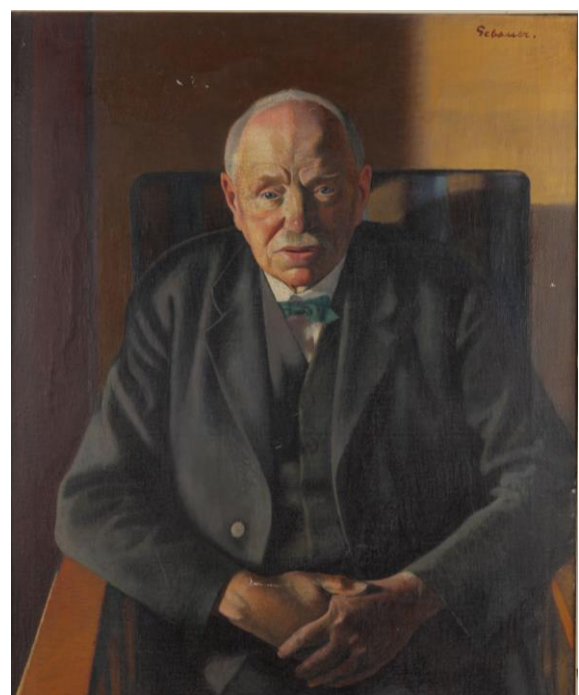
Další část poznávání vnitřních zámeckých prostor má odlišný charakter. Vybraným interiéřům jsme vrátili podobu zámecké obrazárny. Zde má každý zájemce jedinečnou příležitost poznat vrcholná díla evropské renesance a baroka, pečlivě vybraná ze zámeckých sbírek. Protože prezentace malířských děl má osobité rysy, prohlídka těchto místností je volná, bez odborného výkladu. Samozřejmě, jednotlivé popisky a texty dají návštěvníkům potřebné informace bez rušivého mluveného slova. Vystavené olejomalby vhodně doplňují jednotliviny vybraného nábytkového umění, z nichž se některé dočkaly obnovení zašlé krásy díky umným zásahům restaurátorů. Pevně věříme, že nové úpravy instalace interiéřů přispějí k atraktivitě zámku v Bruntále a ocení je návštěvníci všech věkových kategorií i zájmů.

Petr Vojtal

ZÁPŮJČKA DO ZAHRANIČÍ

Muzeum v Bruntále má ve svých sbírkách i cennou kolekci umění 20. století, ve které se nacházejí díla meziválečných německých autorů. Mezi ně náleží také práce Paula Gebauera (1888-1951), rodáka ze Sosnové, vynikajícího zástupce malby v duchu nové věčnosti. Muzeum v Bruntále schraňuje kolem 40 kusů jeho maleb z různých období jeho produkce. Jednu z nich – obraz s názvem *Můj otec* – muzeum dokonce letos zapůjčilo na výstavu *Nové Realismy, Czechoslovak Realism 1918-1945* do Musea MORE v nizozemském městě Gorsselu. Výpůjčce předcházelo celoroční jednání o podmínkách zapůjčení a způsobu převozu. Zároveň bylo zapotřebí získat svolení Ministerstva kultury České republiky k vývozu. Výstava sama má v Nizozemí velký úspěch a návštěvníci o ni projevují velký zájem.

Květoslava Málková

O MUZEU S NADSÁZKOU

Muzeum je vědecké pracoviště, které dokáže uvést naše odpadky do takového stavu, že po nich znovu toužíme, a ještě po stech letech litujeme, že jsme něco tak nepotřebného vůbec kdy vyhodili. Najdeme zde od špendlíku po vycpanou veverku, a kdo sem zavítá, ten se potká s národem zvaným průvodci. Melodickým muzejním přízvukem sází jedinečné informace o všem napravo i nalevo a poučí, že se tu na nic nesahá z důvodů bezpečnosti a nebezpečnosti jedů zde vypuštěných.

Za vznik muzeí mohou múzy, dcery božského Dia a jakési Mnemosiné. Hromovládce se tenkrát usnesl, že potomstvo by si zasloužilo něco do začátku a děvčata se dočkala oprávněných výsad. Nejstarší Kleo si vzala pod palec historii, Erató sladký zpěv, Euterpé muziku a Kalliopé vědu. Melpomené se tvářila tragicky, Polymnia melodramaticky, Terpsichoré tancovala, Tálie dělala humory a Uránie nivě snila o vesmíru. Holcám šéfoval Apollon a vzhledem k rozpočtu pana zřizovatele bylo muzejnictví něco božského.

Firma múzami vedená se odpradávná zove muzeum a v roce 308 př. n. l. mu dal v Alexandrii první číslo popisné egyptský král Ptolemaios I. Vyhořelo sice a zůstalo po něm jen cizí slovo, ale zapáleným vědcům slouží za vzor podnes.

Antika muzeím přála, barbaři tam chodili pro výplaty a středověk na ně zapomněl. Až je znovu vynalezla renesanční doba Rudolfa II. Habsburského. Kabinety, kunstkomory – letěly tenkrát hlavně Mony Lisy a kameny mudrců, sbíraly se mumie, draci a mořské panny. Byl to základ pro muzea soukromá, zemská a národní. U nás se roku 1814 muzejně probudila Opava, a co jinde slavně budovali učenci, to ve Slezsku bez námahy zvládli gymnazisté

. Za rok se zakládalo na zemskou sbírku v Brně a tak bylo na čase sebrat se i v centru. Do věci se vložil pan hrabě Šternberg a Praze a národu věnoval sbírku a muzeu svůj palác. Francouz Barrande nabídl do začátků trilobity, pan Jungmann česko-německý slovník, vychovatel Palacký vymyslel české dějiny a muzejní časopis. Muzeu vzorem posloužilo nejstarší rakouské muzeum ve Štýrském Hradci. To ovšem nebylo nic proti stáří zahraniční konkurence. Amerbachův kabinet provozovala universita v Basileji už od roku 1671. Ashmoleovo muzeum si dopřál Oxford v roce 1683 a na British muzeum se v roce 1759 stála dva týdny dlouhá fronta. Když se roku 1793 prošla po Paříži revoluce, neopomněla ani muzea. Francouzský král zavítal na smetiště dějin, do Louvru nakoukl lid a občan nestačil žasnout. Do muzejních stánků chodíme stále a žasneme dodnes. Naše muzeum můžeme obdivovat od roku 1915.

Igor Hornišer

Zapomenuté výročí roku 1672

K událostem, které zapadly do zapomenutí, patří i hold poddaných z řadových panství Bruntál a Sovinec, složený velmistru řádu německých rytířů Janu Kašparu z Ampringenu před 350 lety. Dědičný hold zástupců svých poddaných z Bruntálu, Starého Města, Horního a Dolního Václavova, Meziny a dalších okolních obcí, kterých se ve velkém reprezentačním sále bruntálského zámku shromáždilo asi 1 180, přijal velmistr 16. března 1672. Text slibu věrnosti přečetl velmistruv tajemník Augustin Maxmilián Mairhofer. Po přísaze bylo poddaným na nádvoří čepováno pivo zdarma.

Následujícího dne obdobným způsobem slíbili věrnost velmistrovi na náměstí v Andělské Hoře tamější poddaní a obyvatelé Vrbna, Světlé, Malé Morávky, Staré a Nové Rudné a zbývajících blízkých obcí. Hold poddaných sovineckého panství přijal Ampringen na Sovinci a v Ryžovišti ve dnech 23. a 24. března. V souvislosti s těmito slavnostními akty vydal velmistr Jan Kašpar z Ampringenu 18. března 1672 tzv. velké privilegium, kterým poskytoval poddaným úlevy při těžbě z panských lesů na obnovu domů a zničených veřejných zařízení a omezil počet robot a povinností.

Tomáš Niesner

OHLÉDNUTÍ

Přijďte se ohřát

Od 18. 10. 2021 do 27. 2. 2022 jste měli možnost prohlédnout si ve výstavní části zámecké kaple vybrané kousky novověkých kachlů ze sbírek Muzea v Bruntále. Představeno bylo 17 kusů kachlů s rozmanitými výzdobnými motivy, mezi kterými nechyběly ani heraldické motivy erbů řádu německých rytířů, které jsou přímo spjaté s historií našeho zámku. Pokud jste ovšem výstavu nestihli, nesmutněte! Nově pro Vás připravujeme archeologickou expozici v prostorách hradu Sovince, kde si některé zajímavé kousky budete moci prohlédnout kdykoliv v průběhu nadcházející sezóny 2022.

Nikola Šuhejová

Muzeum pro seniory

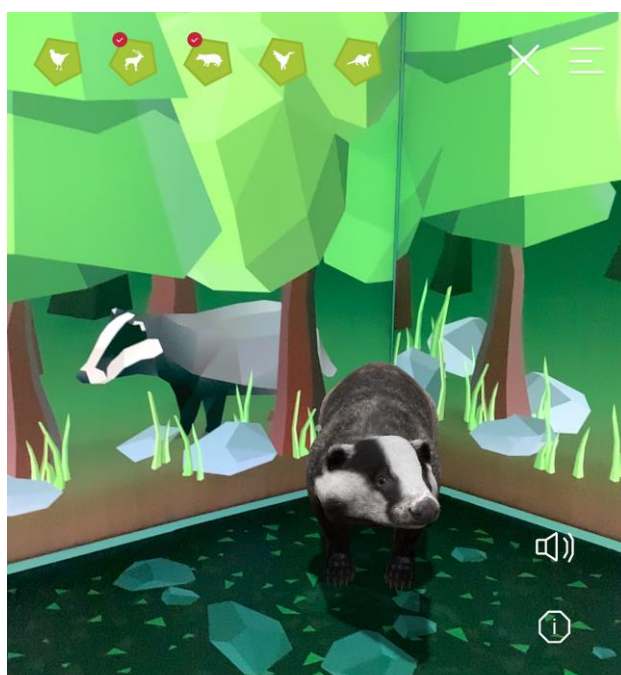
V únoru byla v rámci programu Muzeum pro seniory připravena **komentovaná prohlídka** výstavy „Ke kupci pro pohádku“ jejímž autorem je Mgr. Igor Hornišer. Autor účastníky nejprve seznámil s historií reklamních pohádek a firem, které tyto pohádky ke svým výrobkům přidávaly. Představil nejznámější autory, kteří ilustrovali nejen tyto reklamní tisky, ale i slabikáře nebo klasické pohádkové knížky. Při volné prohlídce dalších vystavených předmětů – dobové zboží, kuchařky nebo účtenky – pak autor odpovídal na dotazy účastníků. Po skončení prohlídky si seniory v muzejní knihovně vyráběli valentýnská přáníčka.

Jana Lesáková

Smart expozice příroda

Projekt **Portál do lesa** představuje nový neotřelý způsob přístupu k prezentaci informací v muzejním prostředí prostřednictvím augmentové a virtuální reality, která má zaujmout a přilákat především mladší generaci návštěvníků muzea. Projekt nahradil dosavadní muzejní expozici „Příroda Bruntálska“, která prostřednictvím dioramat přibližovala jesenickou přírodu již téměř 20 let. Vstupní část představuje zástupce fauny bruntálské přírody. Druhá část expozice simuluje prostředí lesa, kdy návštěvník procházející po lesní stezce, potkává množství zvířat v tzv. rozšířené realitě. Poslední samostatnou prostorou je prezentace lesa a hospodářské činnosti v lese. Textové panely na zdech jsou odrazovým můstkem pro digitální animace prostředí. Nabízejí množství 3D animací, pro zájemce je aplikace doplněna zvuky zvířat. Slavnostní zpřístupnění veřejnosti proběhlo 26. 10. 2021.

Květoslava Málková

EXPONÁT MĚSÍCE

Postilla Ewangelitská Martina Filadelfia Zámorského

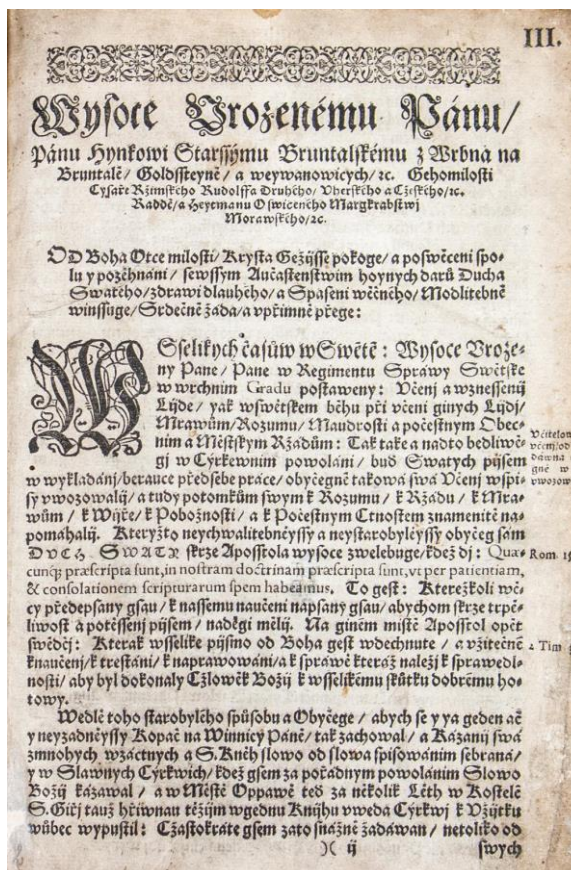
Mezi nejzajímavější sbírkové předměty uložené v Muzeu v Bruntále patří kniha kázání zvaná zkráceně *Postilla Ewangelitská*, kterou sestavil Martin Filadelfin Zámorský. Sama svým obsahem je zajímavá, ale – třebaže mezi dalšími knihami z fondu starých tisků a publikací není nejstarší – je pozoruhodná především příběhem svého vydání.

Dílo bylo totiž poprvé vytištěno v utajení s podporou Hynka staršího Bruntálského z Urbna na třech místech ve Slezsku, k nimž se počítá i Bruntál (dále Jezdkovice u Opavy a Loděnice), na přenosné tiskárně patřící snad vratislavskému tiskaři Georgu Baumannovi. Impresum knihy ovšem uvádí pouze rok 1592. Brzy po vydání se však ukázalo, že ke skrývání byl důvod – velká část nákladu čítajícího 800 výtisků byla na popud olomouckého biskupa zničena. Další dvě vydání této postily byla vydána roku 1602 v Německu.

Kniha obsahuje soubor kázání na texty evangelií z nedělí a svátků, které jsou mimo zápalu kazatele, jeho pevných názorů zakotvených v augsburské konfesi a ostré polemiky s oponenty také zajímavým dokladem dobového života a všelikých zlořádů v něm panujících, kterými se kázání zabývají. Toto posmrtně vydané opus magnum opavského kazatele dokazuje také vzdělanost a sečtělou svému autora, stejně jako v něm objevujeme bohatost a barvitost jeho humanistické češtiny. Postilla je bohatě ilustrována raně barokními dřevořezy autorů známých pouze pod svými iniciálami.

Zajímavostí také je, že velká část z nich posloužila ještě po sto letech pražské Tiskárně jezuitské pro ilustraci dvou katolických postil. Samotná podoba knihy se v ničem výrazněji nevymyká. Hnědá kožená vazba je zdobena velmi jednoduše a prostě, desky jsou dřevěné a opatřeny jsou dvěma sponami. Vazba však byla u tohoto konkrétního exempláře předělána při celkovém restaurování v 70. letech 20. století, kdy byly také papírovou hmotou doplněny potřhané a užíváním opotřebované hrany listů.

Jan Zámečník

PŘÍRODOVĚDNÉ OKÉNKO

Pták roku 2022 - zvonek zelený

Ptáka roku každoročně vyhlašuje Výbor české společnosti ornitologické. Udílením tohoto čestného titulu upozorňuje na zajímavé a dobře známé ptačí druhy žijící kolem nás a vybízí tím veřejnost k jejich sledování a praktické ochraně. V tomto roce byl titul Pták roku 2022 udělen zvonku zelenému.

Tento malý druh pěvce žije především v zemědělské krajině, na poli, v sadech. Žije i v lidských sídlech včetně největších měst, kde vyhledává zahrady a parky.

Zvonky zelené lze u nás pozorovat celoročně. Na jaře můžeme vidět samce, jak zpívají z vrcholků stromů. Pokud máme na zahradě husté keře, mohou u nás zvonci zahnídit. Na podzim se potom hejnká zvonků sdružují a potulují se po polní krajině, kde sbírají semena a další rostlinnou potravu. V zimě rádi přilétají do zahrad a na krmítka, kde si vybírají především slunečnicová semena.

foto: wikipedie

V posledních deseti letech se populace zvonků v ČR skutečně dramaticky zmenšuje. Zhruba až do roku 2010 se zdálo, že zvonek u nás nijak zásadně nemění svoji početnost, na rozdíl od řady dalších druhů zemědělské krajiny. Za posledních deset let ale dvě třetiny našich zvonků zmizely.

Hlavní příčinou je podle odborníků trichomonóza, pro ptáky vysoce infekční a smrtící onemocnění. Vědci jsou přesvědčeni, že za nemocí stojí především nečistěná krmítka. Lidé by měli z krmítka denně odstraňovat zbytky potravy a trus, pravidelně ho čistit a po umytí nechat důkladně vysušit, jelikož sucho původce nemoci spolehlivě zahubí. Ideální jsou závěsná krmítka se zásobníky, kde se ptáci nesdružují ve velkých hejnech, namísto velkých dřevěných krmítek, ve kterých ptáci stojí v potravě a která se špatně čistí.

Iveta Svobodová

"KAŽDÝ DEN JINAK"

papírové pondělí * dřevěné úterý
kovová středa * plastový čtvrtek
textilní pátek

**příměstský letní
tábor pro děti
od 7 do 11 let**

I. turnus
11. - 15. 7. 2022
denně od 7:30 do 15:30
cena 1.200 Kč

II. turnus
22. - 26. 8. 2022
denně od 7:30 do 15:30
cena 1.200 Kč

Přihlášky a bližší informace:
Bc. Jana Lesáková, e-mail: j.lesakova@mubr.cz, tel.: 736 151 974

MUZEUM

Igor Hornišer

Ve městě i na vesnici jsou v muzeu muzejníci.

Národní tam plní cíl, stvrdit, že tu národ byl.
Že chuť k žití míti bude, kultury, že nepozbude
a ve víru současném archivují svoji zem.

Artefakty, harampádí, dokladují reku mládí,
na oči nám staví vzory, vzory loudí za obzory.

Vystavují minulost, a že vědí víc než dost,
něco nám z ní ukážou. Pak návštěvnost vykážou.

KULTURNÍ AKCE MUZEA V BRUNTÁLE DUBEN - ČERVEN 2022

ZÁMEK BRUNTÁL

VÝSTAVY

17. 1. – 3. 4. 2022

KE KUPCI PRO POHÁDKU

Výstava představuje jeden z jevů obchodního a reklamního světa meziválečného období – reklamní pohádka.

14. 3. - 26. 6. 2022

MODRÁ JE DOBRÁ

Modrotisk, specifický druh barvení plátna. Výstava v kapli zámku Bruntál představí modrotiskové formy z fondů Muzea v Bruntále.

6. 5. – 28. 8. 2022

FENOMÉN CYKLISTIKA

Na výstavě budou vystaveny unikátní sbírky historických kol, odrážedel, vysokých a plášťových kol z celého světa. Sběrka je doplněna o technické zajímavosti jednotlivých součástí, sbírku svítilen, zvonků a kuriozit.

AKCE

9. 4. 2022

VELIKONOČNÍ JARMARK

Tradiční předvelikonoční akce spojená s prodejem velikonočního zboží a dalším doprovodným programem.

6. 5. 2022

MUZEJNÍ NOC

Celorepubliková akce, kde mohou návštěvníci zažít atmosféru netradičních večerních a nočních prohlídek doprovázené kulturním programem. (Pro velký zájem doporučujeme si prohlídky předem rezervovat).

30. 6. 2022

HURÁ NA PRÁZDNINY

Zábavný den na konci školního roku. Děti čekají zábavné úkoly, soutěže a sladké odměny. Děti, které předloží vysvědčení, budou mít zdarma vstup do zámecké expozice.

HRAD SOVINEC

VÝSTAVY

16.4. – 30.10.2022

??? ... 12! DVANÁCTÁ UDEŘILA

Autorem výstavy je Ondřej Géla, umělec, výtvarník, sochař a umělecký kovář.

AKCE

2. – 3. dubna 2022

PRVNÍ SALVA

Novou turistickou sezonu zahájíme víkendem, který se ponese v duchu netradičních prohlídek.

15. – 18. dubna 2022

VELIKONOCE NA SOVINCI

Kromě prohlídek s kostýmovanými průvodci bude na pátém nádvoří připraven bohatý doprovodný program, během kterého uvidíte tanečnice, šermíře a mnoho dalšího.

30. dubna a 1. května 2022

KMOTRA SMRT

Vojenská historie aneb bojové umění středověku, vývoj chladných zbraní a obléhací techniky, nelítostné souboje na sekery, palcáty i meče.

7.– 8.5.2022

BUBOFEST

Bubofest je multižánrově laděný hudebně divadelní festival. Na své si zde přijde každý, a to díky různorodosti divadelních forem a hudebních stylů.

14.–15.5.2022

POCTA VETERÁNŮM

Akce je věnovaná všem válečným veteránům napříč staletími. Hold jejich odvaze a statečnosti vzdají během svých ukázek kluby vojenské historie, mušketýrská jednotka a mnoho dalších.

21.–22.5.2022

ŘEMESLNÝ JARMARK

Vydejte se po stopách starých řemesel. Po oba dny bude také doprovodný program na pátém nádvoří. V sobotu večer budou připraveny noční prohlídky hradu, na které je nutná REZERVACE.

28. a 29. května 2022

KOLOTOČ PRÍMA POHÁDEK

Den dětí na zakletém hradě – putování po Sovinci z pohádky do pohádky, loutkové, šermířské a hrané pohádky po celý víkend.

11.–12.6.2022

MYSLIVECKÉ LETNÍ SLAVNOSTI

Akce je zaměřena na myslivost, mysliveckou kynologii, sokolnictví a ochranu přírody. Sobotní večer pak doplní myslivecká zábava.

18. a 19. června 2022

ÚTĚK Z ŘÁDU

Šermířské povídky a pikantní příběhy z kláštera, soudní proces proti temným silám a čarodějnicím.

25.–26.6.2022

SLAVNOSTI PÁNŮ ZE SOVINCE

Víkend je zaměřený na období gotiky a rané renesance – doby, kdy žili páni ze Sovince. V sobotu večer program vyvrcholí průvodem pana Voka ze Sovince s početnou družinou, rytířským turnajem na jeho počest a vše završí ohňová show.

Muzeum
v Bruntále

MUZEJNÍ TROJLÍSTEK – čtvrtletník Muzea v Bruntále

Vydává: Muzeum v Bruntále, příspěvková organizace, Zámecké náměstí 1/7, 792 01 Bruntál, IČ 00095354, www.mubr.cz, e-mail: info@mubr.cz, tel.: 554 717 947, Redakce: Bc. J. Lesáková, V. Čapka, Ing. I. Svobodová, Mgr. M. Balarinová, Mgr. N. Šuhejová, Kontakt: j.lesakova@mubr.cz, 736 151 974, Zdroj fotografií: Fotoarchiv Muzea v Bruntále (pokud není uvedeno jinak), ISSN 2788-0729